מחוון: מבחן מסכם: סיפורי אברהם, בראשית יב-כה

1 **תשובה:**
א. את לוט (יד, יב-יד).

2 **תשובה:**
ב. שלוש מאות ושמונה עשר (יד, יד).

3 **תשובה:**
א. באר לחי ראי (טז, יד).

4 **תשובה:**
ד. תשעים ותשע (יז, כד).

5 **תשובה:**
ב. נעשתה נציב מלח (יט, כו).

6 **תשובה:**
"עֶגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת וְעֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת וְאַיִל מְשֻׁלָּשׁ וְתֹר וְגוֹזָל" (טו, ט). ניקוד: 4 על כל החמישה, 2 על שלושה לפחות.

7 **תשובה:**
אברהם: "כִּי אַב־הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ" (יז, ה). ניקוד: 2 על השם, 2 על ההסבר.

8 **תשובה:**
עוגות מקמח סולת, בן בקר רך וטוב, חמאה וחלב (יח, ו-ח). ניקוד: 1 לכל פרט, ועוד 1 על המקום בפסוק.

9 **תשובה:**
"רַק אֵין־יִרְאַת אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה וַהֲרָגוּנִי עַל־דְּבַר אִשְׁתִּי" (כ, יא); וגם: היא באמת בת אביו ולא בת אמו (כ, יב). ניקוד: 3 על הסיבה, 1 על הפסוק.

10 **תשובה:**
בן מאה שנה (כא, ה). שרה אמרה "צְחֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, כָּל־הַשֹּׁמֵעַ יִצְחַק־לִי" (כא, ו). ניקוד: 2 לכל חלק.

11 **אברם ולוט נפרדים: "אַל־נָא תְהִי מְרִיבָה" (20 נק')**
א (8): רועי לוט רעו את בהמתם בשדות של אחרים, ורועי אברם הוכיחו אותם על הגזל. טענת רועי לוט: הארץ ניתנה לאברם, ואין לו יורש מלבד לוט, ולכן אין זה גזל. תשובת הכתוב: הכנעני והפרזי עדיין יושבים בארץ, ואברם עוד לא זכה בה. ניקוד: 3 על הריב, 3 על הטענה, 2 על התשובה.
ב (6): ההבטחה ניתנה לזרעו של אברם ("לזרעך אתן"), ולכן לוט אינו יכול לרשת אותה. הרמב"ן מיישב: אולי הרועים שמעו על ההבטחה וטעו בהבנתה. ניקוד: 3 על הקושיה, 3 על היישוב.
ג (6): אברם פנה ללוט בדברי שלום ("כי אנשים אחים אנחנו") והציע להיפרד, ונתן ללוט לבחור ראשון את הכיוון. לימוד: מוותרים כדי לשמור על שלום, ומדברים בכבוד. ניקוד: 3 על הפתרון, 3 על הלימוד.

12 **ברית בין הבתרים: "וְהֶאֱמִן בַּה' וַיַּחְשְׁבֶהָ לּוֹ צְדָקָה" (20 נק')**

א (6): לפי רש"י, הקב"ה חשב לאברם את האמונה שהאמין בו לזכות ולצדקה. ניקוד: 3 על "מי חשב", 3 על "מה נחשב".

ב (10): הקושיה: אין בזה זכות גדולה. אברהם נביא, ה' מדבר איתו, ואיך לא יאמין לבשורה טובה? (מי שמוכן לעקוד את בנו ודאי מאמין להבטחה). הפירוש: אברהם הוא שחשב: הוא האמין שה' ייתן לו זרע מתוך צדקתו של ה', ולא בזכות מעשיו ושכרו של אברם. ניקוד: 4 על הקושיה, 3 על "מי חשב", 3 על "מה נחשב".

ג (4): לפי רש"י, האמונה היא מעשה טוב של אברהם שה' מעריך. לפי הרמב"ן, אברהם מבין שההבטחה אינה תלויה בזכויותיו אלא בחסד ה', ולכן היא בטוחה. ניקוד: 2 לכל צד.

13 **שרי והגר: "וַתְּעַנֶּהָ שָׂרַי" (20 נק')**

א (6): הגר הרתה, ושרי "נקלה בעיניה" (טז, ד), ושרי התלוננה לפני אברם (טז, ה). לפי רש"י, שרי העבידה את הגר בעבודה קשה. ניקוד: 3 על הרקע, 3 על רש"י.

ב (8): הרמב"ן: שרי חטאה בעינוי, וגם אברהם חטא כשהרשה לה. ה' שמע אל עוני הגר ונתן לה בן שיהיה "פרא אדם", שיענה את זרע אברהם ושרה. ניקוד: 3 על שרי, 2 על אברהם, 3 על התוצאה.

ג (6): כל עמדה מנומקת: למשל, התורה מתארת את האבות כבני אדם, ומלמדת שגם לגדולים יש אחריות על מעשיהם ושלמעשים יש תוצאות. ניקוד: 3 על העמדה, 3 על הנימוק.

14 **גירוש ישמעאל: "כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן־הָאָמָה הַזֹּאת" (20 נק')**

א (8): עבודה זרה, גילוי עריות ורציחה; בפירוש השלישי ישמעאל רב עם יצחק על הירושה, אמר "אני בכור ונוטל פי שניים", וירה בו חצים בשדה כאילו בצחוק. הפירוש השלישי מתאים ביותר לטענת שרה, כי הוא עוסק בירושה. ניקוד: 1 לכל פירוש (3), 2 על הבחירה, 3 על הנימוק.

ב (6): ישמעאל חשב שהוא שווה ליצחק בירושה, כי גם הוא בן אברהם, ולכן לעג לו. שרה נשענה על ההבטחה שהברית תקום עם יצחק (יז, כא). ניקוד: 3 על הסיבה, 3 על ההבטחה.

ג (6): לפי רש"י, אברהם היה "טפל לשרה בנבואה": מדרגת הנבואה של שרה הייתה גבוהה משלו, ולכן ה' אומר לו לשמוע בקולה. ניקוד: 3 על הפירוש, 3 על המשמעות.

חלק א: 4 נקודות לשאלה. חלק ב: שלוש מתוך ארבע, 20 נקודות לשאלה; מי שענה על ארבע, בודקים את שלוש הראשונות. הפסוקים מתוך "תנ"ך מנוקד" (תורת אמת, מתוך ספריא); רש"י והרמב"ן מספריא כלשונם; רד"ק בתרגום חופשי. נוצר בבינה מלאכותית.